

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
43

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-36-2

BRNO 2002

BLUČINA (okr. Brno-venkov)

„Cezavy“. Starší a mladší doba bronzová. Výšinné sídliště. Systematický výzkum.

V srpnu 2001 proběhla další etapa systematického výzkumu výšinné lokality na Cezavách, která sledovala dva cíle: 1) ověřit porostový příznak, zachycený uprostřed západního svahu leteckým snímkováním a předběžně považovaný za hrob s kruhovým žlábkem; 2) na stejném svahu ověřit původ střední hráze, o které již K. Tihelka uvažoval jako o potenciálním fortifikačním reliktu (Tihelka 1952, 282-283; týž 1960, 100). K tomu účelu byla v sektoru A lokality, v jihovýchodním rohu parc. č. 2015 s přesahem na parc. 2016 (pole F. Minařika z Blučiny), odkryta plocha čtyř celých čtverců (31-33u, 34t) s přílehlými segmenty tří dalších (31-32t, 33v). Východním směrem navázala na čtverec 31u 1 m široká sonda, která v linii severní hranice čtverců 29-30u prořala těleso prostřední hráze (parc. č. 2052) až po západní okraj polní cesty vedoucí po vrcholu hráze.

Plocha čtverců 31-32t, 33v byla odkryta se záměrem prověřit jednak zmíněný porostový příznak, jednak případný opevňovací příkop nebo jiný liniový fortifikační prvek na úpatí střední hráze. V tomto prostoru bylo po ruční skrývce 0,25-0,30 m mocné ornice zachyceno a prozkoumáno celkem pět zahloubených objektů. Čtyři z nich (č. 62, 63, 65, 66) představovaly nevelké a mělké, max. 0,3 m do jílového podloží zapuštěné jámy. Byly však téměř bez nálezů nebo obsahovaly pouze několik drobných a zcela nevýrazných keramických fragmentů, které neumožňují jejich datování. Nelze dokonce ani vyloučit, že jsou recentního původu (jámy po stromech?). Zcela jiného charakteru byl obj. č. 64 představující zhruba severojižně orientovaný žlábek. Na zkoumané ploše byl odkryt v délce 11 m, jeho šířka kolísala od 0,2 do 0,4 m a v rostlém podloží dosahoval hloubky maximálně jen 0,15 m. Jižním směrem žlábek postupně vyklíňoval, až se v severovýchodním rohu čtv. 32t zcela vytratil, severním směrem naopak spíše nabýval na šířce i hloubce a pokračoval přes zčásti otevřený čtverec 33v mimo zkoumanou plochu. Funkci ani datování žlábků se zatím nepodařilo stanovit, v jeho výplni se vedle nepříliš signifikantních a nepočetných střeptů z doby bronzové a dvou drobných bronzových tyčinkovitých dlátek nacházely i nálezy zcela nesporného recentní původu. Vzhledem k tomu, že v odkryté délce 11 m byl průběh objektu s nepatrnými zakřiveními téměř lineární, nelze jej pokládat za kruhový žlábek, očekávaný zde na základě leteckého snímku. Odkryv výše specifikované plochy pod střední hrází tak zatím neprokázal ani existenci fortifikačního objektu na jejím úpatí, ani přítomnost hrobu s kruhovým

žlábkem, jehož existenci v nejbližším okolí však stále nelze vyloučit.

Sonda ve střední hrází (severní část čtverců 29-30u) zachytila v horní třetině svahu v povrchové vrstvě (hl. 0,2-0,4 m) menší koncentraci nálezů, sestávající zejména z drobných a menších kamenů a zlomků velatické keramiky, ojediněle se vyskytly i zvířecí kosti a zlomky mazanice. Situace tohoto druhu jsou na Cezavách příznačné pro osídlení velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí (Salaš 1989; týž 1997). Přes situování v poměrně strmém svahu se tyto nálezy až na některé kameny natolik úzce lokálně koncentrovaly, že je nelze pokládat za výsledek erozně-kumulační činnosti, splachů, nýbrž za původní nálezovou kumulaci (obj. č. K11). Sonda zachytila zřejmě jenom severní okraj této kumulace, neboť nálezy se soustředily pouze u jižní stěny výkopu, odkud pokračovaly jižním směrem do již nezkoumané plochy čtverce 29u.

Stejná sonda současně prokázala, že těleso střední hráze nepředstavuje původní konfiguraci terénu. Muselo vzniknout druhotně, nejspíše přirozenými splachy, a to již před horizontem velatického osídlení. Na východním okraji svahu u polní cesty bylo rostlé sprašové podloží v sondě obnaženo až v hloubce 2,7 m, zatímco na úpatí nasedala na spraš již jen povrchová, humusová vrstva o mocnosti 0,20-0,25 m. Rostlé podloží tedy v tomto prostoru vykazuje jen mírný východozápadní sklon, stejný jako je na parcelách pod střední hrází. Podstatnou část vlastního tělesa hráze vytváří homogenní vrstva hutné, hnědé, velmi ulehle hlíny, dosahující ve východní části až dvoumetrové mocnosti. Za bezprostřední příčinu druhotného vzniku hráze lze považovat objekt zjištěný zhruba v jejím středu při západním okraji odkryté severní části čtverce 29u. Zde byl zachycen do sprašového podloží ostře a pravidelně zapuštěný žlab (obj. č. 67) orientovaný souběžně s vrstevnicemi ve směru SSV-JJZ. Byl odkryt sice jenom v délce 1 m, při konstantní šířce 0,4 m zde však vykazoval členité dno s hloubkou 0,05-0,20 cm. Objekt předběžně interpretujeme jako žlab fortifikační palisády, která posléze dala vzniknout tělesu střední hráze. Bez dalšího, východním směrem na sondu navazujícího odkryvu nelze ale spolehlivě rozhodnout, zda vrstva hnědé ulehle hlíny, tvořící těleso hráze, zde vznikala splachy, zadržovanými po určitou dobu palisádou, či zda nepředstavuje umělý hlinitý násep na vnitřní straně palisády. I když z vlastního žlábků ani z vrstvy bezprostředně nasedající na rostlé podloží se nepodařilo získat chronologicky signifikantní materiál, s velkou pravděpodobností můžeme palisádu spojovat se starobronzovým, a to spíše s věteřovským než únětickým osídlením Cezav. V tom případě by to byla vedle příkopem a kamennou hradbou opevněného vrcholu návrší další,

tentokrát stavebně lehčí a předsunutá fortifikační linie. Tento předběžný závěr může ještě doznat korekce po konečném zpracování a vyhodnocení výzkumné sezóny 2001, pokud však bude potvrzen, musely Cezavy v době věteřovského osídlení představovat velmi vyspělou reprezentativní formu fortifikovaného sídla – hradisko s vyčleněnou, samostatně opevněnou akropolí a s opevněným předhradím.

František Floder. *Bronze Age, spol. s r. o., Brno*
Milan Salaš, MZM Brno

Literatura:

Salaš, M. 1989: Der gegenwärtige Forschungsstand der Untersuchungen auf der jungbronzezeitlichen Höhenfundstelle Cezavy bei Blučina. In: *Studia nad gradami epoki brázu i wczesnej epoki żelaza w Europie środkowej*, 113-130. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź.

Salaš, M. 1997: Neue urnenfelderzeitliche Depotfunde von Cezavy bei Blučina (Mähren). *Das Altertum* 43, 3-20.

Tihelka, K. 1952: Další nálezy na sídlištech z doby bronzové na Cezavách u Blučiny. *Časopis Moravského muzea v Brně XXXVII*, 276-312.

Tihelka, K. 1960: Moravský věteřovský typ. *Památky archeologické LI*, 27-135.

Resumé:

Blučina (Bez. Brno-venkov). Bronze- und urnenfelderzeitliche Höhenfundstelle „Cezavy“. Frühbronzezeitliche Palisadenrinne, frühurnenfelderzeitliche Flächenfundanhäufung.

BOROTICE (okr. Znojmo)

„Nad Dvorem“. VS. Mohylník. Zjišťovací výzkum.

Ve dnech 9. až 13. července 2001 se v rámci grantu GA AV ČR A9001002/00 uskutečnil v Boroticích drobný sondážní výzkum. V roce 1991 zjistil J. Kovárník při leteckém snímkování, že na poli v těsné blízkosti mohylníku ze starší a střední doby bronzové se rýsuje černý kruh jako pozůstatek mohyly (Kovárník 1993, 109). Při zalesňování pozemku plánovaném na rok 2001 mohlo dojít k porušení nebo zničení tohoto objektu, a proto se v červenci přistoupilo k ověření zjištěné situace. Původně se plánovalo ruční skrytí celé plochy nad kruhovým objektem. Povrchová vrstva však byla silně kamenitá a velmi ztvrdlá, takže se ručně odkryla pouze obvodová plocha nad kruhovým útvarem. Objekt o průměru 7,5 až 9 m vymezoval žlábek široký 70 až 85 cm a hluboký až 45 cm. V jižní části objektu ležela z vnější strany žlábků lidská kostra ve skrčené poloze na pravém boku. Výbavu tvořila malá amforka pod rukou a menší bronzový plechový kroužek uložený poblíž nohou.

Podle nebohatých nálezů lze hrob přisoudit věteřovské skupině a datovat ho do závěru starší doby bronzové. Středová část mohyly byla po ukončení výzkumu skryta mechanicky, avšak neobjevily se již žádné nálezy.

Stanislav Stuchlík, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

Kovárník, J. 1993: Výsledky letecké archeologické prospekce na jižní Moravě v r. 1991, *PV 1991*, 108-110.

Resumé:

Borotice (Bez. Znojmo), „Nad Dvorem“. Věteřov-Gruppe. Hügelgräberfeld. Vorläufige Sondage.

BRNO (k. ú. Horní Heršpice, okr. Brno-město)
Ul. Kšírova. Velatická fáze KSPP. Sídlištní vrstva. Záchranný výzkum.

Areál staveniště prodejního skladu fy Mateza leží na katastru Horních Heršpic, na pravém břehu Svratky (popis lokality a postupu terénních prací viz kap. Neolit). Na celé ploše cca 1 ha byla zjištěna až 0,7 m mocná kulturní vrstva s popelovitými a propálenými vložkami. Keramické nálezy dokládaly osídlení velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí.

Martin Geisler, ÚAPP Brno

Resumé:

Brno (Kataster Horní Heršpice, Bez. Brno-město), Kšírova Str. Velatice-Phase der mitteldanubischen Urnenfelderkultur. Siedlungsschicht. Rettungsgrabung.

BRNO (k. ú. Královo Pole, okr. Brno-město)
Poděbradova ul. Starší doba bronzová. Sídliště. Záchranný výzkum.

V listopadu 2001 byla zahájena dostavba velkého městského silničního okruhu přípravou jámy pro vstupní portál tunelu pod ulicí Dobrovského. Lokalita se nachází mezi ulicemi Poděbradova a Košinova, na ose spojující ulici Milíčovu a Velešlavínovu (na ZM ČR 1:10 000 list 24-32-25 mezi body od Z a J s.č. vzdálenými 7:279, 283:283, 279:279, 8:275 mm). Na východě a západě byla vymezena řadovou zástavbou rodinných domů, vnitřní prostor byl využíván jako zahrady. Zájmová plocha se mírně svažuje směrem k východu a spadá do pravobřežní nivy Ponávky, protékající dnes (potrubím) ve vzdálenosti cca 200 m od zjištěných pravěkých objektů. Nadmořská výška se pohybuje mezi 220 a 216 m. Po sejmutí více než 1 m silné černozemní orníční a podorníční vrstvy, obsahující množství recentního stavebního a komunálního odpadu byla odkryta horní hladina

PŘEHLED VÝZKUMŮ 43 (2001)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: infor@iabrno.cz http://www.iabrno.cz
Odpovědný redaktor:	Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Bakázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, PhD., PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Alice Del Maschio, Miroslav Lukáš
Jazyková úprava:	PhDr. Jan Balhar, CSc.
Na titulním listě:	Plastika medvěda z Pavlova (kresba J. Svoboda); letecký snímek Mušova a Pálavy (foto O. Šedo)
Tisk:	BEKROS
Náklad:	350 ks

© 2002 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00